新疆文庫

ھازىرقى زامان يازغۇچىلىرىنىڭ داڭلىق رومانلىرى

ئابدۇرېھىم ئۆتكۈر

ئويغانغان زېمىن

2

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

I5
1247.5
167
:2

ئابدۇرېھىم ئۆتكۈر

ئويغانغان زېمىن

(تارىخىي رومان)

2

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

图书在版编目(CIP)数据

觉醒:维吾尔文/海维尔·铁木尔著. —乌鲁木齐:新疆人民出版社,2009.8
(新疆文库)
ISBN 978—7—228—11476—4

Ⅰ.觉… Ⅱ.海… Ⅲ.阿布都哈力克(1901～1933)—生平事迹 —维吾尔语(中国少数民族语言) Ⅳ.K825.6

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2009)第 149077 号

责任编辑	艾则孜·吐尔迪
责任校对	阿依古丽·沙比提
特约校对	万里·在顿
出版发行	新疆人民出版社
电　　话	(0991)2827472
地　　址	乌鲁木齐市解放南路 348 号
邮　　编	830001
印　　刷	新疆新华印刷厂
经　　销	新疆维吾尔自治区新华书店
开　　本	880×1230 毫米　1/32
印　　张	12
插　　页	6
版　　次	2009 年 8 月第 1 版
印　　次	2009 年 8 月第 1 次印刷
印　　数	3000
定　　价	30.00 元

مۇھەررىردىن

تارىخىي رومان «ئويغانغان زېمىن»نىڭ نەشردىن چىققان بىرىنچى قىسمى تۆتىنچى نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك ئاز سانلىق مىللەتلەر ئەدەبىي ئەسەرلىرىنى باھالاشتا مۇنەۋۋەر ئەسەر مۇكاپاتىغا ئېرىشتى. قولىڭىزدىكى بۇ كىتاب شۇ رومانىنىڭ ئىككىنچى قىسمى بولۇپ، بۇنىڭدا 30 ـ يىللارنىڭ بېشىدىكى قۇمۇل دېھقانلار قوزغىلىڭىنىڭ داۋامى، راۋاجى ۋە ئاقىۋىتىدىن تارتىپ تاكى 40 ـ يىللار ئوتتۇرىسىدا، ئىلى ۋادىسىدا «ئۈچ ۋىلايەت ئىنقىلابى» پارتلىغانغا قەدەر بولغان ئۇزۇن ۋە مۇرەككەپ بىر تارىخىي دەۋر ئارقا كۆرۈنۈش قىلىنغان.

تارىخىي ۋەقەلەر تېما قىلىنغان رومانلاردا شۇ ۋەقەلەر يۈز بەرگەن دەۋرنىڭ ماددىي ھاياتى بىلەن بىر قاتاردا مەنىۋى قىياپىتىنىمۇ ئەينەن ئەكس ئەتتۇرۇش زۆرۈر بولغانلىقتىن، شۇ دەۋر كىشىلىرىنىڭ تۇرمۇش، ئۆرپ ـ ئادەت، دۇنياقاراش، پىكىر ـ ئىدىيە، ئېتىقاد ۋە سۆزلەش ئۇسۇللىرىنىمۇ چىنلىق بىلەن سۈرەتلەپ بېرىش تەقەززا قىلىنىدۇ. «ئويغانغان زېمىن» گە ئارقا كۆرۈنۈش قىلىنغان تارىخىي دەۋردە شىنجاڭدىكى بەزى يەرلەر ۋە مىللەتلەرنىڭ ناملىرى بۈگۈنكىدىن باشقىچە ئاتىلاتتى. مەسىلەن، ھازىرقى جەنۇبىي شىنجاڭ رايونى «ئالتىشەھەر» دەپ ئاتالسا، ئەكسىيەتچىلەر پەيدا قىلغان مىللىي ئارازلىق تۈپەيلى خەنزۇلارنى «خىتاي»، خۇيزۇلارنى «تۇڭگان»، ئۇيغۇرلارنى

«چەنتۇ» ، موڭغۇللارنى «قالماق» دەپ ئاتاش ئادەت ئىدى ، بىر قىسىم كىشىلەر ئارىسىدا ، ئىسلام دىنىدا بولمىغانلارنى «كاپىر» دەپ ئاتاشمۇ بار ئىدى . بۇ روماندا ئەنە شۇ ئەھۋاللارنى ئەينەن ئەكس ئەتتۇرۇشكە توغرا كەلگەن ، جۈملىدىن ، بەزى سەلبىي ئوبىرازلارنىڭ ئۆزىگە ۋەكىللىك قىلىدىغان خاتا كۆزقاراش ۋە پىكىر - مۇلاھىزىلىرىمۇ تارىخىي نۇقتىدىن ئەينەن ئەكس ئەتتۇرۇلگەن .

ھۆرمەتلىك كىتابخانلارنىڭ بۇ مەسىلىلەرنى توغرا چۈشىنىپ ، ئۇنىڭغا تەنقىدىي قاراشلىرىنى ئۇمىد قىلىمىز .

此为试读，需要完整PDF请访问: www.ertongbook.com

مۇندەرىجە

بىرىنچى باب ئىبلىس ھەرىكەتتە 1

ئىككىنچى باب «ئەمدى نەيزىلەشمەيلى» 28

ئۈچىنچى باب پاجىئە مۇشۇ يەردىن باشلاندى 49

تۆتىنچى باب كاڭدىن چىققان «پەرىزات» 66

بەشىنچى باب قەشقەردىن خەت 85

ئالتىنچى باب «بالا سەركەردە» تۇرپاندا 106

يەتتىنچى باب جادۇگەرنىڭ ئەپسۇنى 122

سەككىزىنچى باب باش ئەگىم جىلغىسىدا 143

توققۇزىنچى باب جىرجىس ھاجى 156

ئونىنچى باب قەشقەر ئاسمىنىدا تۇمان 182

ئون بىرىنچى باب يول كۇچاغا 208

ئون ئىككىنچى باب سەكسەن قويغا بىر مىلتىق 219

ئون ئۈچىنچى باب «مېنىڭ بېشىمغا تاج ياراشمايدۇ» 238

ئون تۆتىنچى باب ئەجەل كۆلەڭگىسى 248

ئون بەشىنچى باب ھاۋادا رادىئو دولقۇنلىرى 262

ئون ئالتىنچى باب ئۈرۈمچى قامال كۈنلىرىدە 274

ئون يەتتىنچى باب يول قەشقەرگە 296

ئون سەككىزىنچى باب قانغا بويالغان دىيار 307

ئون توققۇزىنچى باب غەلىتە مەھبۇسلار 335

يىگىرمىنچى باب سىرلىق قاچقۇن 353

يىگىرمە بىرىنچى باب تۇمانلىق قىسمەت 369

يىگىرمە ئىككىنچى باب «ئۈرۈمچى سىزنى كۈتىدۇ» 391

يىگىرمە ئۈچىنچى باب سەرلەۋھىسىز پاراڭلار 412

يىگىرمە تۆتىنچى باب ھەسرەتلىك نىدا 473

بىرىنچى باب

ئىبلىس ھەرىكەتتە

يىلان يىلاننى يەپ ،
ئەجدىھا بولىدۇ .

— قەدىمكى غەرب ماقالى

1

رىۋايەت قىلىنىشچە ، ئىبلىس ، يەنى ئازازىل ئەسلىدە خۇداغا يېقىن پەرىشتىلەرنىڭ بىرى بولۇپ ، ھەممە پەرىشتىلەرگە دەرس ئېيتىش مەرتىۋىسىگە يېتىپتىكەن ؛ خۇدا ئۇنىڭ ئالىملىقى ، پەم - پاراستى ، قابىلىيىتى ، ئىبادەتتىكى سادىقلىقى ۋە تەقۋادارلىقىغا قاراپ ، ئاسماننىڭ ھۆكۈمرانلىقىنى ، جەننەتنىڭ خەزىنىچىلىكىنى ، ھەتتاكى يەر يۈزىنىڭ پادىشاھلىقىنىمۇ ئۇنىڭغا بېرىپتىكەن . كۈنلەردە بىر كۈن خۇدا يەر يۈزىنى گۈللەندۈرۈش ئۈچۈن ، پەرىشتىلەردىنمۇ ئالىمراق ۋە قابىلراق بىر مەخلۇق يارىتىش مەقسىتىدە تۇپراقتىن ئادەم ئاتىنى بىنا قىلىپ ، ھەممە پەرىشتىلەرنى ئۇنىڭغا سەجدە قىلىشقا بۇيرۇپتۇ ، پەرىشتىلەر بۇ بۇيرۇقنى دەرھال بەجا كەلتۈرۈپتۇ . پەقەت ئىبلىسلا ئۆزىدىن ئالىمراق ۋە قابىلراق بولغان ئادەمنىڭ يارىتىلغىنىغا چىدىماي ، «مەن ئوتتىن يارالغان تۇرسام ، تۇپراقتىن يارالغان ئادەمگە نېمىشقا سەجدە قىلغۇدەكمەن» دەپ بويۇنتاۋلۇق قىپتۇ ھەمدە بۇ ھەسەتخورلۇق ، مەنمەنچىلىك ۋە تەكەببۇرلۇقى تۈپەيلى ، شۇ ھامان

خۇدانىڭ غەزىپىگە ئۇچراپ ، جەننەتتىن قوغلىنىپتۇ . بىراق ، ئۇ ئۆزىنىڭ مۇنداق بەختسىزلىككە ئۇچرىشىنى ئادەمدىن كۆرۈپ ، «سېنىمۇ ئۆزۈمگە ئوخشاش لەنەتكەردى قىلمايدىغان بولسام» دەپ قەسەم ئىچىپ ، قىساس ئېلىشقا كىرىشىپتۇ ـ دە ، ئاخىر پەيتى كەلگەندە ئادەم ئاتا بىلەن ھاۋا ئانىنى مىڭ بىر ھىيلە ـ نەيرەڭ بىلەن ئازدۇرۇپ ، جەننەتتىن ئايرىپ تاشلاپتۇ . شۇنىڭدىن باشلاپ ، ئۇنىڭ ئۆزىمۇ پۈتۈن شۇملۇق ، ياۋۇزلۇق ، ھىيلە ـ مىكىر ، سۇيىقەست ، قارا نىيەتلىكنىڭ قاراڭغۇ كۆلەڭگىسى سۈپىتىدە تاكى قىيامەت كۈنىگىچە قارغىش ۋە لەنەت ئاستىدا خارۇزەبۇن ياشايدىغان شەيتانغا ئايلىنىپ ، ئادەمزاتنىڭ گۆشى بىلەن تېرىسى ئارىسىدا كۆزگە كۆرۈنمەي يۈرىدىغان بولۇپ قاپتىمىش...

بۇغۇ رىۋايەت ياكى ئەپسانە ، ئەلۋەتتە ! ئەمما ، رېئال تۇرمۇشتا خۇددى شۇ ئىبلىسقا ئوخشايدىغان ئادەملەرنىڭ مەۋجۇتلۇقىغا گۇمان قىلماسسىز ، بەلكى ئۇنداقلارنى ئۆز كۆزىڭىز بىلەن كۆرگەن ، ھېچبولمىغاندا ئاڭلىغان ياكى بىرەر كىتابتىن ئوقۇغان بولۇشىڭىز مۇمكىن .

شۇنداق ، شىنجاڭدىن بىرنەچچە مىڭ كىلومېتىر يىراقلىقتىكى سېرىق دېڭىز بويىغا جايلاشقان لياۋنىڭ ئۆلكىسىنىڭ كىچىككىنە بىر كەنتىدىكى ۋەيران بولغان يومېشچىك ئائىلىسىدە يېڭى كالېندار ھېسابى بىلەن 1897 ـ يىلى 1 ـ ئاينىڭ 18 ـ كۈنى دۇنياغا كەلگەن بىر بوۋاقنىڭ ئاخىر بېرىپ ، رېئال تۇرمۇشتىكى ئىبلىس بولۇپ قېلىشىنى ھېچكىم ئويلىمىغان بولغىيدى !

بىر رىۋايەتتە ئېيتىلىشىچە ، تېمۇرچىن ، يەنى چىڭگىزخان ھەر ئىككى مۇشتۇمى مەھكەم تۈگۈلگەن ۋە بارماقلىرى ئارىسىدىن قان تېمىپ تۇرغان ھالەتتە تۇغۇلغانىمىش . تۇغۇت ئانىسى ئۇنىڭ بارماقلىرىنى قايرىپ قارىسا ، ھەر ئىككى ئالىقىنىدا ئۇيۇپ قالغان قان پارچىسى تۇرغۇدەك ، موڭغۇل قېرىلىرى بۇ ئىشنى ئاڭلاپ «خۇدانىڭ ئۆزىگە ئامانەت !» دەپ ئەنسىرىگەنىكەن . ئەمما ، بىز

يۇقىرىدا ئېيتقان بوۋاقتا بولسا، ھېچقانداق غەلىتىلىك كۆرۈنمەيتتى. ئۇ ئادەتتىكى بوۋاقلاردەك كۆزلىرىنى يۇمۇپ، ئانچە - مۇنچە يىغلاپ قوياتتى، خالاس. شۇنىڭ ئۈچۈن بولسا كېرەك، ئاق سۇتۇمنى ئاققا ساغدىم، كۆك سۇتۇمنى كۆككە دەپ، ئۇنى ئاق سۇتى بىلەن بېقىپ ئۆستۈرگەن ئانىسىمۇ ياكى يەتتە يېشىدىن باشلاپ ئۇنىڭ ئاغزىغا ئىلىم سېلىپ، كۇڭزى، مېڭزى قاتارلىق مەشھۇر مۇتەپەككۇرلارنىڭ ئىنساپ، دىيانەت، مېھىر - شەپقەت، ۋاپا ۋە ساداقەت ھەققىدىكى ئەخلاق كىتابلىرىنى يادقا ئالدۇرغان ئۇستازلىرىمۇ، بۇ بالىنىڭ ئاخىر بېرىپ، بىر قانخور جاللاتقا ئايلىنىپ قېلىشىنى ھەرگىز خىيالىغا كەلتۈرمىگەن بولغىيدى! ئەكسىچە، ئۇلار بۇ بالىنىڭ قويۇق قاشلىرى ئاستىدا پارقىراپ تۇرغان يوغان كۆزلىرى ۋە كەڭ پېشانىسىگە قاراپ، ئۇنى «چوقۇم ئەقىللىق ۋە يارامىلىق ئادەم بولىدۇ» دەپ ھۆكۈم قىلىشتى. شۇنىڭ ئۈچۈن ئاتا - ئانا ۋە ئۇرۇق - تۇغقانلىرى ئۇنى ئوبدان ئوقۇتۇشقا كۆڭۈل بۆلدى ۋە ئاخىر 1917 - يىلى ياپونىيىگە ئوقۇشقا ئەۋەتتى. بۇ يىگىرمە ياشلىق يىگىت ياپونىيىنىڭ پايتەختى توكيودىكى «مىڭجى» ئۇنىۋېرسىتېتىدا سىياسىي ئىقتىساد پېنىنى ئۆگىنىشكە، ماركسىزم بىلەنمۇ تونۇشۇشقا باشلىدى.

بۇ چاغلاردا ئىچكى جۇڭگودىكى چوڭ - كىچىك مىلىتارىستلار ھوقۇق ۋە يەر - زېمىن تالىشىپ، بىر - بىرى بىلەن قان بولۇشۇۋاتاتتى. قايسىسى زور كەلسە، ئاجىزلىرىنى يۇتۇپ كەتمەكتە ۋە شۇ يول بىلەن ئۆزىنىڭ تەسىر دائىرىسىنى كېڭەيتمەكتە ئىدى. مۇنداق قاراشتا، كىم ھەربىي ھوقۇقنى ئىگىلەشكە ۋە قوشۇن تارتىشقا ماھىر بولسا، ئۇنىڭ قولى ئۇزۇن بولۇپ، ئامەت شۇنىڭ، جاھان شۇنىڭ، ئىش شۇنىڭ، ئاتاق شۇنىڭ بولۇۋاتاتتى. قىسقىسى، زېمىنى كەڭ، بايلىقى مول بۇ قەدىمكى مەدەنىيەت يۇرتى خۇددى تارىختىكى «ئۇرۇشقاق بەگلىكلەر» ياكى «ئۈچ پادشاھلىق» دەۋرىدىكىگە ئوخشاش قارا نىيەتلىك ياۋۇز تەۋەككۇلچىلەرنىڭ ئۆزىنى كۆرسىتىدىغان

سەھنىسىگە ئايلىنىپ قالغانىدى . قويۇق قاشلىرى ئاستىدىكى يوغان بۆرە كۆزلىرىدىن ئىچكى دۇنياسىدىكى دەھشەتلىك ھېرىس ئۇچقۇنلىرى چاچراپ تۇرىدىغان بايىقى يىگىتمۇ ئەمدى ئۆز كۆڭلىدە پۇكۈپ كەلگەن مۇددىئالىرىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇشقا پۇرسەت كەلدى دەپ ئويلىدى ـ دە ، توكيودىكى «مىڭجى» ئۇنىۋېرسىتېتىدا سىياسىي ئىقتىساد ئۆگىنىشنى تاشلاپ ، ۋەتەنگە قايتتى ۋە ئىشنى ھەربىي ھوقۇق ئىگىلەشتىن باشلاش ئۈچۈن ، يۇنەن ئۆلكىسىدىكى ھەربىي مەكتەپكە كىردى ھەمدە شۇنىڭدىن باشلاپ ، كۇل رەڭ ھەربىي كىيىم كىيىپ ، پاچاقلىرىغا گوجەي يۆگەپ ، بېلىنى تاسما بەلباغ بىلەن مەھكەم باغلىدى .

بۇ يىگىت رومانىمىزنىڭ بىرىنچى قىسمىدىن باشلاپ كىتابخانلىرىمىزغا تونۇش بولۇپ كېلىۋاتقان شېڭ شىسەي ئىدى .

ئۇ بايىقى ھەربىي مەكتەپنى ئوفىتسېرلىق دەرىجىسى بىلەن پۈتتۈرگەندىن كېيىن ، چوڭ ـ كىچىك مىلىتارىستلارنىڭ بوسۇغىسىنى ياقىلاپ يۈرۈپ ، ئاخىر شەرقىي شىمال ئۆلكىلىرى بويىچە چوڭ مىلىتارىستلارنىڭ بىرى ئاتالغان گو سۇڭلىڭنىڭ ھۇزۇرىدا جۇڭشياۋ (پودپولكوۋنىك) دەرىجىلىك مۇشاۋىرلىققا ئېرىشتى ۋە غۇنچە بوي كەلگەن قىرقىم چاچلىق قالماق چىراي بىر قىزغا ئۆيلەندى . بۇ قىز گو سۇڭلىڭنىڭ جىيەن قىزى چۇ يۇفاڭ ئىدى . 1923 ـ يىلى گو سۇڭلىڭ ئۆزىگە يارامىلىق ئىزباسارلار يېتىشتۈرۈش مەقسىتىدە شېڭ شىسەي بىلەن چۇ يۇفاڭنى ياپونىيىگە ئوقۇشقا ئەۋەتتى . شېڭ شىسەي ياپونىيە قۇرۇقلۇق ئارمىيە ئۇنىۋېرسىتېتىغا ، ئۇنىڭ خوتۇنى چۇ يۇفاڭ توكيودىكى قىزلار ئۇنىۋېرسىتېتىغا كىردى . 1925 ـ يىلى گو سۇڭلىڭ ئۆزىدىن چوڭراق مىلىتارىست جاڭ زولىنغا قارشى قوزغىغان ھەربىي ئۆزگىرىشتە مەغلۇپ بولۇپ ، ئۆلگەندىن كېيىن ، باشپاناھسىز قالغان شېڭ شىسەي ئۆزىنى جياڭ جيېشىنىڭ قۇچىقىغا ئاتتى ۋە ئۇنىڭ ياردىمى بىلەن ياپونىيىدە ھەربىي مەكتەپنى پۈتتۈرۈپ ، 1927 ـ يىلى ۋەتەنگە قايتقاچ ، گومىنداڭ

ئارمىيىسى باش قوماندانلىق شتابىنىڭ شاگشىياۋ (پولكوۋنىك) دەرىجىلىك مۇشاۋىرلىقىغا تەيىنلەندى. كېيىنكى چاغلاردا ئۇنىڭ جياڭ جيېشى ئالدىدا ئۆزىنى «مەن سىزنىڭ ئوقۇغۇچىڭىزمەن» دېيىشىنىڭ سەۋەبى ئەنە شۇ ئىدى.

كۆز كۈنلىرىنىڭ بىرى. شېڭ شىسەي چۈشلۈك تاماقتىن كېيىن، ياتاق ئۆيىدىكى يوغان بويئەينەك ئالدىغا كېلىپ توختىدى. ئۇ ئۆزىنىڭ ئارقىغا تارالغان قويۇق قارا چاچلىرىنى، قېلىن قاشلىرى ئاستىدا پارقىراپ تۇرغان بۆرە كۆزلىرى، قويۇق بۇرۇتى ئۈستىدە چاپلاپ قويغاندەك كۆرۈنىدىغان يوغان بۇرنى، ماش رەڭ ھەربىي كىيىمىگە لىق كەلگەن تولغۇن گەۋدىسىگە بىردەم قاراپ تۇرۇپ، قاتتىق بىر ئۇھ تارتتى. يۇمشاق دىۋاندا پوپايكا توقۇپ ئولتۇرغان خوتۇنى دەرھال ئۇنىڭغا قاراپ:

— سىزگە يەنە نېمە بولدى؟ — دېدى.

— ھەي سۆيۈملۈكۈم، گېپىمگە قۇلاق سال، خېلى كۈنلەردىن بېرى مېنىڭ يۈرىكىمنى ئېچىتىۋاتقان دەردلىرىمنى ساڭا ئېيتسام «ناشۈكۈرلۈك قىلماڭ» دەپ مېنى ئەيىبلەپ كەلدىڭ، ئويلاپ باق، مەنزە، ئۆمۈرنىڭ ئالتۇن دەۋرى بولغان مۇشۇ نەۋقىران ياشلىقىم، مۇشۇ يولۋاستەك بەستىم، مۇشۇ قابىلىيىتىم بىلەن بۇ لايىغەزەل، قىمارۋاز، بىكار تەلەپ مۇشاۋىرلار ئارىسىدا قورسىقى تويسا بۇرۇتىنى يالاپ ياتىدىغان مۇشۈككە ئوخشاش كۈنۈم ئۆتكىنىگە شۈكۈر قىلىپ يۈرۈۋېرەمدىمەن؟ ياق، ياق! مۇنداق ئېتى ئۇلۇغ، سۈپرىسى قۇرۇق مەنسەپكە گول بولۇپ يېتىشنى خالىمايمەن. «ئۇرۇشقاق بەگلىكلەر»نى ئىنقىراز قىلىپ، شۇ چاغدىكى جۇڭگو قۇرۇقلۇقىدا تۈنجى قېتىم يېگانە خانلىق تەختىگە ئولتۇرغان چىن شىخۇاڭ بىلەن «ئۈچ پادىشاھلىق» دەۋردىكى پادىشاھلارنىڭ بىرى بولغان ليۇ بېي قانچىلىك ئادەم ئىدى دەيسەن! دۇنيانى زىلزىلىگە كەلتۈرگەن چىڭگىزخانچۇ؟ ناپالىيونچۇ؟ ناپالىيونمۇ ئاددىي ئوفىتسېرلىكتىن خانلىققا كۆتۈرۈلمىگەنمىدى؟

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com

گەپ شۇ يەرگە يەتكەندە ، چۇ يۇفاڭ ئۆز ئېرىنىڭ تارىختا ئۆتكەن مەشھۇر كىشىلەرنىڭ تەرجىمىھالللىرىنى ناھايىتى قىزىقىپ ئوقۇيدىغانلىقىنى ئېسىگە ئېلىپ ، غەلىتە بىر تەبەسسۇم بىلەن مۇنداق دېدى :

— سىزنىڭمۇ خان بولۇش نىيىتىڭىز بارمۇ نېمە؟ مەنغۇ سىزنىڭ ئىرادە ۋە قابىلىيىتىڭىزگە قايىلمەن ، ئەمما جۇڭگودا خانلىق تۈزۈمنىڭ بىكار بولغانلىقىنى ئۇنتۇپ قالماڭ .

— ياق ، ئەزىزىم ، سەن مېنى ياخشى چۈشىنىسەن . ماڭا قارا ، جۇڭگودا خانلىق تۈزۈم بىكار قىلىنغىنى بىلەن بۇ مەملىكەت خۇددى كەلكۈندىن كېيىن ، ئۇزۇن يىللىق قۇرغاقچىلىقتا چاك ـ چېكىدىن يېرىلىپ كەتكەن لاتقىنىڭ يۈزىدەك پارچە ـ پارچە بولۇپ كەتكەن . مۇنداق مەملىكەتتە بىرەر ئۆلكىنىڭ ئالىي ھۆكۈمدارلىقىنى قولغا كەلتۈرۈش ئانچە قىيىن ئىش ئەمەس . شۇنداق ، ھېچ قىيىن ئىش ئەمەس . ئاسمان خۇداسى نېسىپ قىلىپ بىرەر چەت ئۆلكىگە ، مەسىلەن ، شىنجاڭ ياكى ئىچكى موڭغۇلغا بېرىپ قالسام ، باشقىچە بىر ۋەزىيەت يارىتىپ مۇرادىمنى ھاسىل قىلىشقا كۆزۈم يېتىدۇ . مەسىلەن ، بىرەر قېرى مەنسەپدارنى تاپىمەن ـ دە ، ئۇنىڭغا ساداقەت بىلدۈرۈپ قويىنىغا كىرىمەن . ئۇ ئۆلگەندىن كېيىن ، ھوقۇقىغا ۋارىسلىق قىلىشنى قولغا كەلتۈرىمەن ، خالاس ! ھېچبولمىغاندا بىرەر موڭغۇل قەبىلىسىنىڭ ئىچىگە سوقۇنۇپ كىرىمەن ـ دە ، موڭغۇل قىياپىتىگە كىرىۋېلىپ ، موڭغۇل ۋاڭىنىڭ ئىخلاسمەن ئوغلى بولۇۋالىمەن . ۋاڭ ئۆلگەندىن كېيىن ، ئۇنىڭ قەبىلىسى ماڭا قالامدۇ؟ دۇنيادا قىلاي دېسە ئىش جىق !

— بۇ بولمىغان گەپ ، — دېدى چۇ يۇفاڭ ، ئۇنىڭ كېيىنكى سۆزلىرىدىن نارازى بولغاندەك تۈمشۇقىنى تۈرۈپ ، — مېنى ئەمدى موڭغۇللارنىڭ ئىس پۇراپ تۇرىدىغان كىگىز ئۆيىگە ئاپىرىپ قويماقچىمۇ سىز؟

— ياق ، ئەزىزىم ، گېپىمنى چۈشەنمەي قاپسەن ، — دەپ

ئىزاھات بېرىشكە باشلىدى شېڭ شىسەي ، بۇرۇتىنى سىلاپ تۇرۇپ ، — موڭغۇللارنى تىلغا ئالغىنىمدا ، ئالاھىدە ئەسكەرتىش بىلەن «ھېچبولمىغاندا» دېگەن شەرتلىك ئىبارىنى ئىشلەتكىنىمگە دىققەت قىلمىغان ئوخشايسەن . ساڭا ئوخشاش مودەنگولنى چۆلگە ئاپىرىپ تاشلاشقا مېنىڭ كۆڭلۈم قىيامتى ؟ ئەمما ، ئۆز دەۋرىدە پادىشاھ خەن ۋۇدىنىڭ بۈيۈك مەقسەتلىرى ئۈچۈن مەلىكە جىيېيۇنىڭ شاھانە ئوردىلارنى تەرك ئېتىپ ، ئۆز ئىختىيارى بىلەن ياۋايى ئۇنسۇرلار ئارىسىدا ، خۇددى سەن ئېيتقاندەك ئىس پۇراپ تۇرىدىغان كىگىز ئۆيلەردە ئەللىك يىل ئۆمرىنى ئۆتكۈزگەنلىكىنى ئېسىڭگە سېلىپ ئۆتمەكچىمەن . بىز ئۆز مەقسىتىمىزگە يېتىش يولىدا ھەرقانداق ئىشقا تەييار تۇرۇشىمىز كېرەك . موڭغۇل ۋاڭىغا ئىخلاسمەن ئوغۇل بولۇش مەسىلىسىگە كەلسەك ، بۇ ھەرگىز مېنىڭ ئاساسىي نىشانەم ئەمەس . مېنىڭ ئاساسىي نىشانەم بىرەر ئۆلكىنىڭ ھۆكۈمدارلىقىنى قولغا كەلتۈرۈش دېدىمغۇ ، ۋەسسالام .

— سىز ھەرقانداق ئىشقا قابىل ئادەمسىز ، — دېدى چۇ يۇفاڭ ، — سىزنىڭ ئالىي مەقسەتلىرىڭىز ئۈچۈن جېنىم تەسەددۇق ، سىز چوقۇم مەقسەتكە يېتىسىز .

— ئىلاھىم ئېيتقىنىڭ كەلسۇن ! — دېدى شېڭ شىسەي قولىغا تاماكا ئېلىۋېتىپ .

چۇ يۇفاڭ ئورنىغا نازلىنىپ تۇرۇپ ، دەرھال سەرەڭگە چېقىپ بەردى .

2

ئۇلارنىڭ تىلىكى تېزلا ئەمەلگە ئېشىپ قالدى .

بۇ كۈنلەردە ياڭ زېڭشىنىڭ ئورنىغا ئولتۇرغان جىن شۇرېن ئۆز ھاكىمىيىتىنى مۇستەھكەملەش ۋە كۈچەيتىش غەرىزىدە ، كۈچلۈك بىر قوشۇن تۈزۈشكە كىرىشىپ ، ئۇرۇمچىدە ھەربىي

مەكتەپ تەسىس قىلغان، گېرمانىيىدىن قورال ـ ياراغ، سوۋېت ئىتتىپاقىدىن ھەربىي ئايروپىلان سېتىۋالغان، ئاۋىئاتسىيە مەكتىپى قۇرۇشقىمۇ تەييارلىق كۆرۈپ قويغانىدى ۋە ئۆز يېقىنلىرىنىڭ پەرزەنتلىرىنى گېرمانىيىگە ئوقۇشقا ئەۋەتتى. بىراق، يېڭىدىن تەسىس قىلىنغان ھەربىي مەكتەپ ۋە قوشۇننى تەربىيىلەشكە شىنجاڭدا يارامىلىق ھەربىي مۇتەخەسسىسلەر ناھايىتى كەمچىل ئىدى. شۇڭا، ھەربىي مۇتەخەسسىس تېپىپ كېلىش نىيىتىدە نەنجىڭگە مەخسۇس كىشى ئەۋەتتى. يۇقىرىدا بايان قىلغىنىمىزدەك، شېڭ شىسەي نەنجىندىكى خىزمىتىدىن بىزار، يېڭى بىر ئاشىيانىغا ئىنتىزار بولۇپ ئىچى پۇشۇپ يۈرگەندە، تەقدىر ـ ئىرادە ئۇنى جىن شۇرېن ئەۋەتكەن ھېلىقى كىشىگە ئۇچراشتۇرۇپ قويدى. ئۇ ئۆز ئارزۇلىرىغا يېتىش يولىنىڭ مۇنداق تاسادىپىيلىق بىلەن ئېچىلغىنىغا خۇش بولۇپ، دەرھال سەپەرگە جابدۇندى ۋە كۈندىلىك خاتىرە دەپتىرىگە مۇنۇ قۇرلارنى يېزىپ قويدى:

«مىنگونىڭ 18 ـ يىلى[1] 6 ـ ئاينىڭ 20 ـ كۈنى... ئاسمان خۇداسىغا مىڭ قەتلە شۈكرىكىم، مۇراد ـ مەقسەتكە يەتمەكنىڭ تۈنجى مەنزىلى كۆز ئالدىمدا نامايان بولدى. نەچچە ۋاقىتتىن بېرى خىيال بولۇپ كۆرۈنگەن ئىشلار — رېئاللىققا ئايلانماقتا. مېنىڭ ئىقبال يۇلتۇزۇم چۆل ـ جەزىرە دەپ تونۇلۇپ كېلىۋاتقان يىراقتىكى شىنجاڭ ئاسمىنىدا كۆلىدىغان ئوخشايدۇ. بۇ قېتىم جاننى ئالقانغا ئېلىپ قويدۇم. بېرىش بار، قايتىش يوق.»

بىراق، ئۇزۇنتۇرا جىن شۇرېن شېڭ شىسەينىڭ ياپونىيە قۇرۇقلۇق ئۇنىۋېرستېتىدا ئوقۇغان يۇقىرى سەۋىيىلىك ھەربىي مۇتەخەسسىس ئىكەنلىكىدىن خەۋەر تاپقاچ، ياڭ جاڭجۇڭنى قوناق دانىسىدەك ئىككى تال قوغۇشۇن بىلەن ئۇ دۇنياغا ئەۋەتتۈەتكەن

---

[1] مىلادىيە 1929 ـ يىلى.

پەن ياۋەننى ، پەن ياۋەننىڭمۇ ياپونىيىدە ئوقۇغان زىيالىي ئىكەنلىكىنى ئېسىگە ئېلىپ ، «بۇمۇ پەن ياۋەن Ⅱ » بولۇپ قالمىغىيدى دېگەن ئەندىشە بىلەن ھېلىقى كىشىگە «شېڭ شىسەينىڭ ئورنىغا باشقا ئادەم تېپىڭ» دەپ تېلېگراما ئەۋەتتى . بىراق ، ئۇ كېچىككەندى .

شۇنداق قىلىپ ، شېڭ شىسەي ئۆزىنىڭ خوتۇنى بىلەن ھېلىقى كىشىنىڭ ھەمراھلىقىدا 1930 - يىلى كۈز كۈنلىرى سىبىرىيە تۆمۈريولى ئارقىلىق ئۈرۈمچىگە يېتىپ كەلدى ۋە ئۇزۇن ئۆتمەي دۇبەن مەھكىمىسىنىڭ يۇقىرى دەرىجىلىك مۇشاۋىرلىقىغا تەيىنلەندى . بىراق ، ئۇنىڭ كۆڭلى تېخى ئارام تاپمىغانىدى .

«قىزىق ئىش ! — دەپ يازدى شېڭ شىسەي شۇ كۈنلەردىكى خاتىرە دەپتىرىگە ، — بىزنىڭ بۇ سەردارىمىز (جىن شۇرېننى دېمەكچى) غەلىتە ئادەم ئىكەن . مېنى شۇنچە يىراقتىن چىللاپ كەلگىنى نېمەيۇ ، ئەمدى ئۆزىدىن خۇدۇكسىرەپ دومسىيىپ ئالغىنى نېمىسى ! شىنجاڭنىڭ ھۆكۈمدارلىرى بىلىملىك كىشىلەردىن خەۋپسىرەيدىكەن ، نېمە دېسە ‹خوش › دەيدىغان بىلىمسىز لەببەيچىلەرنى ياخشى كۆرىدىكەن . بۇ ياڭ زېڭشىندىن قالغان ئۇدۇم ئىمىش دېگەن گەپلەر راست ئوخشايدۇ . ئۇنىڭ ئەتراپىدىكىلەرنى قارىمامدىغان ، ھەممىسى نان قېپى ، ئىچى تار ، يۇرتۋاز بىرنېمىلەر ئىكەن . گەنسۇلۇق بولمىغانلارنى يەكلەيدىكەن . مېنىمۇ شەرقىي شىماللىق دەپ يەكلىگىلى تۇردى . مەن خۇددى قىتىغۇر قېينانىنىڭ ئالدىغا كەلگەن يېڭى كېلىنگە ئوخشاپ قالدىم . ھېچ ۋەقەسى يوق ، تېخىمۇ كەمتەر ، مۇلايىم ۋە چىقىشقاق بولۇپ ، ھەممىگە چىداپ تۇرۇۋشۇم كېرەك . بۇ پور كۆتەكتىڭ ئۆمرىمۇ ئۇزۇنغا بارمايدىغاندەك تۇرىدۇ . ئەمما ، ھەرگىز جىم ياتماسلىقىم دەركار . »

دەرۋەقە ، ئۇ جىم ياتمىدى . جىن شۇرېن تەرىپىدىن تەسىس قىلىنغان ھەربىي مەكتەپتە تاكتىكا دەرسى بېرىپ يۈرۈپ ،

بىرمۇنچە ياش ئوفىتسېرلارنىڭ كۆڭلىنى ئوۋلىۋالدى . مۇھىمى ئۇرۇمچى ناھىيىسىنىڭ ھاكىمى تاۋ مىنيۈ ، ياپونىيە قورۇقلۇق ئارمىيە ئوچقۇچىلار مەكتىپىنى پۈتتۈرگەن لى شياۋتيەن ، شىمالىي مىلىتارىستلارغا قارشى ئىنقىلابىي ھۆكۈمەت تەرىپىدىن سابىق سوۋېت ئىتتىپاقىغا ئوقۇشقا ئەۋەتىلىپ ، كېيىن ئۇرۇمچىگە قايتىپ كەلگەن ۋە دۇبەن مەھكىمىسىدە مۇشاۋىرلىق ۋەزىپىسىدە تۇرغان چېن جۇڭ قاتارلىق كىشىلەر بىلەن بېرىش - كېلىش قىلىپ يۈرۈپ ، ئۇلار بىلەن مەلۇم دەرىجىدە پىكىر بىرلىكى ھاسىل قىلىۋالدى . بۇ كىشىلەرمۇ ، جىن شۇرېن ھاكىمىيىتىنىڭ مۇستەبىتلىك سىياسىتىگە قارشى ئىدى . بولۇپمۇ قەددى - قامىتى كېلىشكەن ، ياشلىق غۇرۇرى جۇش ئۇرۇپ تۇرىدىغان ، زىلۋا بويلۇق يىگىت چېن جۇڭغا ئۇنىڭ كۆزى كۆپرەك چۈشەتتى .

بىر كۈنى ئۇ چېن جۇڭنىڭ ياتىقىدا پاراڭلىشىپ ئولتۇرۇپ ، ئەينەك ئىشكاپتىكى كىتابلارغا قىزىقىپ قالدى . بۇ كىتابلار ئارىسىدا ماركسىزم كلاسسىكلىرىنىڭ خەنزۇ تىلىدا نەشر قىلىنغان بەزى ئەسەرلىرىمۇ بار ئىدى . شېڭ شىسەي ئاۋۋال «كاپىتال»نى ، ئاندىن «كوممۇنىستىك پارتىيە خىتابنامىسى»نى ۋاراقلاپ تۇرۇپ :

— بۇ كىتابلىرىڭىز مېنىڭ ياپونىيىدە سىياسىي - ئىقتىساد مۇتالىئەسى بىلەن شۇغۇللانغان چاغلىرىمنى ئەسلەتتى . ئۇ چاغلاردا مەنمۇ سىزدەك جۇشقۇن بىر يىگىت ئىدىم ، — دېدى ۋە ، — سىزنىڭ ماركسىزم تەتقىقاتىدىن ھاسىل قىلغان نەتىجىلىرىڭىز كۆپ بولسا كېرەك - ھە ! — دەپ مەنىلىك كۈلۈپ قويدى .

— نەدىكىنى ، مەن ماركسىزمدىن پەقەت بەزى باشلانغۇچ ساۋاتلارنىلا ئۆگەندىم ، خالاس ! — دېدى چېن جۇڭمۇ ساددىلىق بىلەن كۈلۈپ ، ئاندىن ئۇستەل سىيرىتمىسىدىن قاتتىق مۇقاۋىلىق خاتىرە دەپتەرلىرىنى چىقىرىپ ، «مېنىڭ ئۆگەنگەنلىرىم شۇنچىلىكلا» دەپ ، ئۇنىڭغا ئۇزاتتى .

شېڭ شىسەي بىر دەپتەرنى دىققەت بىلەن ۋاراقلاۋېتىپ ، بىرنەچچە قېتىم «بەللى ، ئىنىم ، يارايسىز ، يارايسىز» دەۋەتتى .

3

رومانىمىزنىڭ بىرىنچى قىسمىدا بايان قىلىنغىنىدەك ، 1931 ـ يىلى ئەتىيازدا پارتلىغان قۇمۇل دېھقانلار قوزغىلىڭىنىڭ تەسىرى بىلەن پۈتۈن شىنجاڭ زېمىنىدا مەيدانغا كەلگەن قاتتىق داۋالغۇش ۋەزىيىتى نەتىجىسىدە ، 1933 ـ يىلى 4 ـ ئاينىڭ 12 ـ كۈنى ئۈرۈمچىدە چوڭ سىياسىي ئۆزگىرىش يۈز بېرىپ ، جىن شۇرېن تەختتىن قوغلاندى . شېڭ شىسەي تاسادىپىي ھالدا تەخت ئىگىسى بولۇپ قالدى . چېڭ جۇڭ ، تاۋ مىنيۆ ۋە لى شياۋتيەن قاتارلىق كىشىلەر ئەنە شۇ سىياسىي ئۆزگىرىشنىڭ باش رولچىلىرى بولغان ۋە چوڭ ئۈمىدلەر بىلەن شېڭ شىسەينى يۆلەپ تەختكە چىقىرىشقا بىۋاسىتە قاتناشقانىدى . ئەمما ، شېڭ شىسەي تەختكە چىقىۋېلىپلا ئۇلارنى داغدا قويدى . يەنى تاۋ مىنيۆگە ئاران ئۆلكىلىك ھۆكۈمەتنىڭ باش كاتىپلىقى ، لى شياۋتيەنگە ئاۋىئاتسىيە مەكتىپىنىڭ مۇدىرلىقى ، چېڭ جۇڭغا بولسا ، ئاران دۇبەن مەھكىمىسىنىڭ باش مۇشاۋىرلىق مەنسىپى تەگدى . ئۇلار لېۋىنى چىشلەپ قالدى ، بىراق ھازىرچە بىرەر قارشىلىق كۆرسىتىشكە ئىمكانىيەت بولمىغىنى ئۈچۈن دەردىنى ئىچىگە يۇتۇپ ، پەيت كۈتمەكتە ئىدى .

شۇ ئاردا خوجىنىياز ھاجى بىلەن ما جۇڭيىڭ ئوتتۇرىسىدا ھېلىقى جىمسار ۋەقەسى يۈز بېرىپ ، شېڭ شىسەينىڭ ئوشۇقى ئالچۇ قوپتى . تەقدىر بۇرۇنقى ئىتتىپاقداشلارنى بىر ـ بىرىگە دۈشمەن ، دۈشمەنلەرنى بىر ـ بىرىگە ئىتتىپاقداش قىلىپ قويدى ۋە ئىككى ئاردا قاتتىق ئۇرۇش باشلىنىش ۋەزىيىتى شەكىللەندى . جياڭ جيېشى توپىلاڭدىن توقاچ ئوغرىلاپ ، شىنجاڭدا ئۆز ھۆكۈمرانلىقىنى تىكلەش مەقسىتىدە خۇاڭ مۇسۇڭ دېگەن بىر چوڭ ئەربابنى ئايروپىلان بىلەن دەرھال ئۈرۈمچىگە ئەۋەتتى . خۇاڭ مۇسۇڭ شىنجاڭدىكى «دۇبەنلىك» تۈزۈمىنى ئەمەلدىن قالدۇرۇپ ،

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com